

ВПЛИВ БУГАЇВ НА ФОРМУВАННЯ ПЛЕМІННОГО СТАДА

Подано результати проведених досліджень, якими встановлено, що окремі бугаї-плідники мають значний генетичний вплив на формування племінних стад корів. Доведено, що ефективність використання плідників залежить від їх племінних якостей, характеру успадкування селекційних ознак у потомства та умов середовища.

Одним із важливих питань великомасштабної селекції є впровадження системи отримання, вирощування, оцінки та інтенсивного використання бугаїв з високими показниками племінної цінності [1—4]. Темпи якісного вдосконалення стад корів молочних порід залежать від генетичної цінності плідників і характеру успадкування селекційних ознак у потомства [5—7]. Селекціонерам слід більше приділяти уваги достовірності оцінки бугаїв та їх впливу на ефективність селекції в результаті використання в різних стадах.

Методика досліджень. Дослідження проводилися в стаді корів української червоно-рябої молочної породи держплемзаводу "Христинівський". Використовуючи загальноприйняті методики, визначили вплив бугаїв на своє дочірнє потомство щодо підвищення молочної продуктивності та поліпшення екстер'єрних особливостей. Для цього було оцінено чотири бугаї голштинської і два бугаї червоно-рябої молочної порід. Визначені бугаї інтенсивно використовувалися в стаді в період виведення породи. Встановлення племінної цінності бугаїв проводили за методом порівняння продуктивності дочок з одногенотипними ровесницями і коригуванням на ефективне поголів'я дочок відповідного генотипу, року, стада.

1. Молочна продуктивність

Кличка, номер бугая	Порода
Сегмент 405542	ЧРГ
Інтул 84	ЧРГ
Сем 389647	ЧРГ
Атом 390527	ЧРГ
Діалог 2009	УЧРМ
Май 5573	УЧРМ
У середньому по стаду	УЧРМ

© А.І. Коваль, Т.М. Коваль, Л.К. Херсонєць, 2000

Розведення і генетика тварин. 2000. Вип. 33

Біометрична обробка отриманих даних проводилась за допомогою машинних програм на мікрокалькуляторі МК-61.

Результати досліджень. Для встановлення впливу бугаїв на формування племінного стада корів нами здійснено оцінку плідників за молочною продуктивністю та екстер'єром їх дочок (табл.1,2). Аналіз отриманих даних показав, що кращими за показниками продуктивності є дочки бугая Сегмента 405542. Середній їхній надій становить $6534 \pm 349,6$ кг молока жирністю $3,72 \pm 0,05$ та вмістом молочного жиру $243 \pm 11,1$ кг. Сам плідник виявився поліпшувачем і має такі показники племінної цінності: $+410$ кг, $-0,01\%$, $+34,4$ кг.

Аналіз родоводу Сегмента 405542 свідчить про його значні генетичні можливості. Він є сином чистопородного голштинського бугая Сентру-Реда 1896279 — внука родоначальника відомої в голштинській породі лінії Чіфа 1427381. Батько Сегмента 405542 оцінений за показниками молочної продуктивності 17250 дочок, середня продуктивність яких сягала 7943 кг молока, 3,75% жиру та 298 кг молочного жиру. Племінна цінність бугая Чіфа 142731 становить 830 кг, $+0,12\%$, $+45$ кг. Від матері батька, корови Н.Ч.Камела 9676339, за третю лактацію надій досягав 26695 кг молока, жирністю 3,50% і вмістом молочного жиру 944 кг. Мати бугая Сегмента 52, Р.К.Моніте-Ред 3067637, є дочкою плідника Р.К.Кристана 310451 із лінії Рефлекшина Соверінга 198998. За найвищу лактацію від неї отримали 10337 кг молока середньою жирністю 5,30%. Використання бугая Сегмента 405542 в

дочок бугаїв різних порід ($M \pm m$)

Продуктивність дочок за 305 днів лактації				Племінна цінність бугая за		
дійних днів	надій, кг	жир		надосм, кг	жиром	
		%	кг		%	кг
322 \pm 14,4	6534 \pm 349,6	3,72 \pm 0,05	243 \pm 11,1	+410	-0,01	+34,3
312 \pm 13,2	5493 \pm 419,9	3,79 \pm 0,03	208 \pm 15,3	-106	+0,07	-4,8
311 \pm 17,4	5192 \pm 340,5	3,68 \pm 0,03	191 \pm 13,2	-259	-0,05	-24,2
290 \pm 8,4	5728 \pm 232,9	3,75 \pm 0,02	215 \pm 9,6	+18,5	+0,03	+2,9
316 \pm 13,3	5471 \pm 312,9	3,68 \pm 0,03	201 \pm 11,8	-438	-0,05	-13,1
333 \pm 11,8	5775 \pm 237,5	3,73 \pm 0,02	215 \pm 0,4	+68	+0,00	+4,3
329 \pm 9,5	5574 \pm 237,0	3,72 \pm 0,02	217 \pm 9,8	—	—	—

Примітка. ЧРГ — червоно-ряба голштинська порода; УЧРМ — українська червоно-ряба молочна порода

2. Проміри тулуба дочок різних бугаїв ($M \pm m$)

Кличка, номер бугая	Проміри, см				
	висота в холці	ширина грудей	глибина грудей	обхват грудей	коса довжи- на тулуба
Сегмент 405542	135,6 \pm 1,8	44,9 \pm 1,9	62,4 \pm 2,8	204,7 \pm 2,2	171,2 \pm 3,92
Інтул 84	134,6 \pm 1,4	43,1 \pm 0,9	63,5 \pm 1,2	202,8 \pm 1,9	176,6 \pm 1,87
Сем 389647	136,1 \pm 1,3	44,5 \pm 0,9	68,5 \pm 1,7	205,1 \pm 1,4	165,4 \pm 2,0
Атом 390527	135,8 \pm 2,9	44,0 \pm 0,6	70,7 \pm 1,0	207,5 \pm 1,5	169,4 \pm 2,1
Діалог 2009	134,9 \pm 0,9	44,3 \pm 0,7	70,2 \pm 1,1	205,8 \pm 1,5	167,0 \pm 1,9
Май 5573	136,3 \pm 1,1	43,9 \pm 0,8	66,6 \pm 1,2	206,0 \pm 1,6	174,5 \pm 1,8
У середньому по стаду	135,9 \pm 0,3	44,8 \pm 0,6	69,5 \pm 1,1	206,0 \pm 1,6	172,2 \pm 2,1

стаді корів держплемзаводу свідчить про його високі генетичні можливості.

У практичній селекції, спрямованій на вдосконалення породних і продуктивних якостей сільськогосподарських тварин, широко використовують їх зовнішні ознаки — тип, екстер'єр і конституцію.

Оцінку екстер'єру дочок досліджуваних плідників ми проводили шляхом взяття промірів тулуба. У табл. 2 подані показники основних промірів тіла дочок різних плідників. Вони свідчать про достовірну різницю типу будови тіла різних плідників. Так, плідник Сегмент 405542, дочки якого характеризуються порівняно високими показниками молочної продуктивності, за основними промірами тіла дещо поступалися в середньому по стаду. Це говорить про те, що не завжди тварини з високою молочною продуктивністю мають відмінний екстер'єр.

У зв'язку із цим нами була поставлена мета вивчити закономірності зміни показників надою від висоти в холці. Для цього нами згруповані дочки оцінених бугаїв залежно від величини проміру висоти в холці на три групи (табл. 3).

З даних табл. 3 видно, що спостерігається така тенденція. У корів першої лактації із збільшенням висоти в холці підвищується надій. Наприклад, у корів-первісток із середньою висотою в холці до 130 см надій становить 5723 \pm 285,2 кг, а в корів 140 см і вище — 6458 \pm 224,9 кг молока. При порівнянні змін показників надою в корів за третю лактацію встановлена зворотна за-

кономірність. Тобто у високоросліших корів продуктивність знижується. На нашу думку, це пояснюється тим, що для таких тварин упродовж усього періоду їх продуктивного використання необхідно підтримувати високий рівень годівлі.

Висновки. Враховуючи результати проведених досліджень, ми прийшли до висновку, що не всі бугаї мають однаковий вплив на формування племінних стад з ви-

ширина в клубках	обхват п'ястя	Жива маса
		дочок, кг
45,3±1,92	20,4±0,24	438±17,5
41,1±0,96	20,4±0,23	426±12,0
49,4±2,17	20,9±0,30	430±13,1
49,7±1,37	20,7±0,22	459±8,9
51,0±1,50	20,6±0,18	423±12,6
45,1±1,19	20,4±0,15	435±9,6
49,7±1,10	20,3±0,13	432±8,7

3. Характер зміни показників надою від висоти в холці корів (M±m)

Висота в холці	I лактація		III лактація	
	п	надій, кг	п	надій, кг
Нижче 130 см	21	5723±285,2	13	5693±354,8
130—139 см	72	6035±164,9	43	5478±109,8
140 см і вище	35	6458±224,9	30	5369±275,3

сокою молочною продуктивністю і бажаними екстер'єрними ознаками. Тому необхідно формувати централізовану базу даних оцінки плідників за основними селекційними ознаками і надалі використовувати лише в стадах адекватних їх попередній оцінці.

1. Басовський Н.З. Повышение темпов генетического улучшения молочного скота при организации крупномасштабной селекции // Повышение генетического потенциала молочного скота. — М.: Агропромиздат, 1986. — С. 54—57.

2. Ейснер Ф.Ф. Генетические основы крупномасштабной селекции молочного скота // Сб. науч. тр. ВАСХНИЛ. — М.: Агропромиздат, 1986. — С. 9—18.

3. Кругляк А.П. Шляхи генетичного удосконалення та консолідації української червоно-рябої молочної породи // Розведення і генетика тварин. — 1996. — № 28. — С. 83—89.

4. Басовський М.З., Рудик І.А., Буркат В.П. Вирощування, оцінка та використання плідників. — К.: Урожай, 1992. — С. 64—73.

5. Буркат В.П. Використання голштинів у поліпшенні молочної худоби. — К.: Урожай, 1988. — 104 с.
6. Буркат В.П., Єфіменко М.Я., Хаврук О.Ф., Блізніченко В.Б. Формування внутріпородних типів молочної худоби. — К.: Урожай, 1992. — 200 с.
7. Зубец М.В., Карасик Ю.М., Буркат В.П. Преобразование генофонда пород. — К.: Урожай, 1990. — 351 с.

Інститут розведення і генетики тварин УААН

УДК 636.082.32

Л.В. Ковтун, Й.З. Сірацький

РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ КОРІВ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ ЗА ГОСПОДАРСЬКИ КОРИСНИМИ ОЗНАКАМИ

Викладено результати оцінки молочних корів імпоротної та вітчизняної селекції за господарськи корисними ознаками. Встановлено, що українська червоно-ряба молочна порода характеризується кращими показниками молочної продукції порівняно з молочною худобою імпоротної селекції.

Прискорення процесу підвищення потенціалу молочної продуктивності значною мірою пов'язане з ефективним використанням кращих світових генетичних ресурсів. У багатьох країнах позитивним прикладом генетичного впливу на молочну продуктивність є широке використання генофонду голштинської породи. Для успішного ведення селекційної роботи необхідне дослідження найкращих поєднань та всебічне вивчення господарськи біологічних особливостей отриманих тварин. Метою наших досліджень було вивчення господарськи корисних ознак у корів різного походження.

Матеріал і методика досліджень. Дослідження проводились у племгоспі "Маяк" та НВО "Прогрес" Черкаської області на коровах української червоно-рябої молочної породи різних генотипів. Екстер'єрну оцінку корів проводили шляхом взяття промірів та побудовою графіка екстер'єрного профілю. Використано дані первинного племінного обліку за молочною продуктивністю та відтворною здатністю. Встановлено причини вибуття корів різних генотипів за матеріалами актів вибуття.

© Л.В. Ковтун, Й.З. Сірацький, 2000

Розведення і генетика тварин. 2000. Вип. 33